

Υπόθεση C-598/21

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατ' εφαρμογήν του άρθρου 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

28 Σεπτεμβρίου 2021

Αιτούν δικαστήριο:

Krajský súd v Prešove (Σλοβακία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

13 Σεπτεμβρίου 2021

Εκκαλούντες:

SP

CI

Εφεσίβλητη:

Všeobecná úverová banka a.s.

Αντικείμενο της διαφοράς

Προστασία των καταναλωτών – Υπερμερία οφειλέτη – Πρόωρη λύση της σύμβασης πίστωσης – Αναλογικότητα όσον αφορά το ποσό της πίστωσης – Πίστωση χωρίς συμφωνημένο σκοπό – Άσκηση δικαιώματος εμπράγματης ασφάλειας με εκούσιο (ιδιωτικό) πλειστηριασμό ακινήτου – Απώλεια του δικαιώματος κυριότητας

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Τα προδικαστικά ερωτήματα αφορούν τη συμβατότητα της άσκησης δικαιώματος εμπράγματης ασφάλειας επί ακινήτου με εκούσιο πλειστηριασμό, της πρόωρης λύσης των συμβάσεων πίστωσης, της επανειλημμένης σύναψης νέων συμβάσεων πίστωσης για την κάλυψη των προγενέστερων πιστώσεων και του κόστους της πίστωσης με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, την οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, την οδηγία 2005/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την οδηγία 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του

Συμβουλίου, καθώς και με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Έχουν το άρθρο 47, σε συνδυασμό με τα άρθρα 7 και 38 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), η οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5 Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (στο εξής: οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί των καταχρηστικών ρητρών), η οδηγία 2005/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2005, για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά και για την τροποποίηση της οδηγίας 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 98/27/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (στο εξής: οδηγία 2005/29/ΕΚ για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές), καθώς και η αρχή της αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως το άρθρο 53, παράγραφος 9, και το άρθρο 565 του Občiansky zákonník (Αστικού Κώδικα), κατά τα οποία, σε περίπτωση πρόωρης λύσης της σύμβασης πίστωσης, δεν λαμβάνεται υπόψη ο αναλογικός χαρακτήρας της πράξης αυτής, ιδίως δε η σοβαρότητα της παράβασης των υποχρεώσεων των καταναλωτών σε σχέση με το ποσό της πίστωσης και την προθεσμία αποπληρωμής της;

2. Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα (ήτοι, ότι δεν αντιτίθενται), το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει τα ακόλουθα ερωτήματα:

2α) Έχουν το άρθρο 47, σε συνδυασμό με τα άρθρα 7 και 38 του Χάρτη, η οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί των καταχρηστικών ρητρών, η οδηγία 2005/29/ΕΚ για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, καθώς και η αρχή της αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης την έννοια ότι αντιτίθενται σε νομολογία βάσει της οποίας, κατ' ουσίαν, δεν αναστέλλεται η άσκηση του δικαιώματος εμπράγματης ασφάλειας με εκούσιο (ιδιωτικό) πλειστηριασμό ακινήτου το οποίο συνιστά κατοικία καταναλωτών ή άλλων προσώπων και, ταυτοχρόνως, δεν λαμβάνεται υπόψη η σοβαρότητα της παράβασης της υποχρέωσης του καταναλωτή σε σχέση με το ποσό της πίστωσης και τη διάρκειά της, ακόμη κι όταν υφίσταται άλλος τρόπος ικανοποίησης της απαίτησης του πιστωτή, μέσω ένδικης διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης, στο πλαίσιο της οποίας δεν προέχει η πώληση κατοικίας βαρυνόμενης με δικαίωμα εμπράγματης ασφάλειας;

2β) Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2005/29/ΕΚ για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, την έννοια ότι η προστασία των καταναλωτών από αθέμιτες εμπορικές πρακτικές στις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης καλύπτει όλους τους τρόπους εξόφλησης των απαιτήσεων του πιστωτή, συμπεριλαμβανομένης της

σύναψης νέας σύμβασης πίστωσης για την κάλυψη των υποχρεώσεων που απορρέουν από την προγενέστερη σύμβαση πίστωσης;

2γ) Έχει η οδηγία 2005/29/EK για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές την έννοια ότι θεωρείται ως αθέμιτη εμπορική πρακτική και η συμπεριφορά ενός πιστωτή ο οποίος χορηγεί επανειλημμένως πιστώσεις σε καταναλωτή μη δυνάμενο να τις εξοφλήσει, με αποτέλεσμα να προκύπτει αλυσίδα πιστώσεων μη καταβαλλόμενων πράγματι στον καταναλωτή από τον πιστωτή, αλλά παρακρατούμενων από τον τελευταίο για την κάλυψη των προηγούμενων πιστώσεων και του συνολικού κόστους της πίστωσης;

2δ) Έχει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου (στο εξής: οδηγία 2008/48/ΕΟΚ για τις καταναλωτικές πιστώσεις), σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 10 της ίδιας οδηγίας, την έννοια ότι δεν αποκλείει την εφαρμογή της οδηγίας αυτής ακόμη και στην περίπτωση πίστωσης με όλα τα χαρακτηριστικά καταναλωτικής πίστωσης, όταν δεν έχει συμφωνηθεί ο σκοπός της πίστωσης και εφόσον, με εξαίρεση ένα αμελητέο τμήμα, ο πιστωτής προόρισε το σύνολο της πίστωσης για την κάλυψη προηγούμενων καταναλωτικών πιστώσεων, και συμφωνήθηκε προς εξασφάλιση της απαίτησης η σύσταση εμπράγματης ασφάλειας επί ακινήτου;

2ε) Έχει η απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283), την έννοια ότι έχει εφαρμογή και σε σύμβαση καταναλωτικής πίστης όταν, δυνάμει της σύμβασης αυτής, τμήμα της χορηγηθείσας πίστωσης προορίστηκε για την κάλυψη των εξόδων του πιστωτή;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης και νομολογία του Δικαστηρίου

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρα 7, 38 και 47)

Οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (δωδέκατη έως δέκατη τέταρτη, δέκατη έκτη, εικοστή, εικοστή πρώτη και εικοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη· άρθρα 1 και 3, άρθρο 4, παράγραφος 1, άρθρο 6, παράγραφος 1, άρθρα 7 και 8).

Οδηγία 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου (αιτιολογική σκέψη 10, άρθρο 1, άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', άρθρο 3, στοιχεία ζ', η' και ιβ', και άρθρο 23).

Οδηγία 2005/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές (άρθρο 2, στοιχεία γ' έως ε' και ια', άρθρα 3, 5, 6, 7, 11 και 13).

Απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283) (ειδικότερα, σημείο 3 του διατακτικού).

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Občiansky zákonník (Αστικός Κώδικας)

Άρθρο 53 περί των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές

Το άρθρο 151h, παράγραφος 6, το άρθρο 151j, παράγραφος 1, και το άρθρο 151m καθορίζουν ορισμένες προϋποθέσεις άσκησης του δικαιώματος εμπράγματης ασφάλειας

Το άρθρο 565 διέπει την καταβολή του συνόλου της απαίτησης λόγω μη εξόφλησης ορισμένης δόσης

Zákon č. 129/2010 o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (νόμος 129/2010 περί καταναλωτικών πιστώσεων και άλλων πιστώσεων ή δανείων προς καταναλωτές και περί τροποποιήσεως ορισμένων νόμων).

Zákon č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch (prvý zákon o spotrebiteľských úveroch) [νόμος 258/2001 περί καταναλωτικών πιστώσεων (πρώτος νόμος περί καταναλωτικών πιστώσεων)]

Το άρθρο 4, παράγραφος 2 διέπει τις ειδικές απαιτήσεις της σύμβασης καταναλωτικής πίστης

Το άρθρο 4, παράγραφος 3, τελευταία περίοδος προβλέπει την κύρωση λόγω μη πρόβλεψης των ειδικών απαιτήσεων της σύμβασης καταναλωτικής πίστης

Zákon 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách (νόμος 527/2002 περί εκουσίων πλειστηριασμών)

Το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος ορίζει τον διοργανωτή του πλειστηριασμού.

Zákon 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (νόμος 160/2015 – Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας)

Το άρθρο 325, παράγραφος 1, και παράγραφος 2, στοιχείο δ' – Λήψη προσωρινών μέτρων

Zákon 233/1995 Z.z. Exekučný poriadok (νόμος 233/1995 – Κώδικας Αναγκαστικής Εκτέλεσης)

Άρθρο 61g περί αιτήσεως του οφειλέτη για αποπληρωμή σε δόσεις, άρθρο 63 περί των τρόπων αναγκαστικής εκτέλεσης

Περίληψη των πραγματικών περιστατικών και της εξέλιξης της διαδικασίας

- 1 Η εφεσίβλητη Všeobecná úverová banka, a.s. (Στο εξής: τράπεζα VUB) και η εταιρία Consumer Finance Holding a.s. (Στο εξής: CFH) είχαν στο παρελθόν οικονομικούς δεσμούς. Η CFH διαχειριζόταν πιστώσεις για την τράπεζα VUB. Τόσο η τράπεζα VUB όσο και η CFH χορήγησαν στο παρελθόν καταναλωτικές πιστώσεις στους νυν εκκαλούντες. Η SP και ο CI (στο εξής: νυν εκκαλούντες ή εκκαλούντες) συνήψαν σύμβαση καταναλωτικής πίστης με την CFH ήδη κατά το 2004. Μεταγενέστερα, συνήφθησαν κι άλλες συμβάσεις καταναλωτικής πίστης. Δεδομένου ότι οι νυν εκκαλούντες δεν ήταν σε θέση να εξοφλήσουν τις πιστώσεις, η VUB τους χορήγησε νέες πιστώσεις, δεν τις κατέβαλε όμως στους νυν εκκαλούντες, αλλά τις παρακράτησε προκειμένου να καλύψει τις απαιτήσεις της από προηγούμενες καταναλωτικές πιστώσεις. Η τράπεζα VUB καθόριζε μονομερώς το ύψος των απαιτήσεων.
- 2 Ενώ το 2004 οι νυν εκκαλούντες συνήψαν καταναλωτικές πιστώσεις ύψους 18 000 σλοβακικών κορωνών (597,49 ευρώ), η τελευταία πίστωση τους χορηγήθηκε από την τράπεζα VUB βάσει σύμβασης της 9ης Φεβρουαρίου 2012, με τίτλο «Hypo Rôžička», και ανερχόταν σε ποσό 30 221,50 ευρώ για περίοδο έως το 2032 (στο εξής: επίμαχη πίστωση).
- 3 Το σύνολο σχεδόν της επίμαχης πίστωσης χρησιμοποιήθηκε από την τράπεζα VUB για την κάλυψη των παλαιών καταναλωτικών πιστώσεων που είχαν χορηγηθεί από το 2004, ήτοι τόσο των καταναλωτικών πιστώσεων της τράπεζας VUB όσο και των πιστώσεων που είχε χορηγήσει η CFH. Μέρος της επίμαχης πίστωσης χρησιμοποιήθηκε από την τράπεζα VUB υπέρ της CFH «για την κάλυψη εξόδων συνδεόμενων με τη χορήγηση της επίμαχης πίστωσης». Ο σκοπός της επίμαχης πίστωσης δεν μνημονεύεται στη σύμβαση. Η τράπεζα VUB υποστηρίζει ότι το επίμαχο δάνειο δεν τυγχάνει της προστασίας που προβλέπουν οι κανόνες περί καταναλωτικών πιστώσεων.
- 4 Η τράπεζα VUB χορηγούσε και πριν από το 2012 πιστώσεις στους νυν εκκαλούντες κατά τρόπο ώστε οι πιστώσεις αυτές να χρησιμοποιούνται για την κάλυψη των προηγούμενων χρεών. Για παράδειγμα, με τη σύμβαση καταναλωτικής πίστης της 23ης Νοεμβρίου 2009, η τράπεζα VUB χορήγησε στους νυν εκκαλούντες πίστωση ύψους 25 156,98 ευρώ για τόκους και έξοδα ύψους 24 593,60 ευρώ, όπως αναφέρεται στην επίμαχη σύμβαση δανείου. Υπάρχουν αμφιβολίες ως προς το βάσιμο της αξίωσης καταβολής τόκων, μεταξύ άλλων λόγω μη τήρησης των απαιτήσεων της σύμβασης σύμφωνα με τον νόμο 258/2001 (πρώτο νόμο περί καταναλωτικής πίστης).
- 5 Το κύριο χαρακτηριστικό της επίμαχης πίστωσης από την τράπεζα VUB είναι η εξασφάλισή της μέσω σύστασης εμπράγματης ασφάλειας επί ακινήτου, της οικογενειακής κατοικίας των νυν εκκαλούντων και άλλων προσώπων. Κατόπιν

της χορήγησης της επίμαχης πίστωσης (στις 9 Φεβρουαρίου 2012), οι εκκαλούντες της κύριας δίκης κατέστησαν υπερήμεροι όσον αφορά την καταβολή δανειακών δόσεων ύψους 1 106,50 ευρώ. Λόγω της μη εξόφλησης της πίστωσης, η τράπεζα VUB έλυσε τη σύμβαση ζητώντας την πλήρη εξόφληση της πίστωσης (στις 13 Ιανουαρίου 2013). Οι συμβατικοί όροι της επίμαχης πίστωσης προέβλεπαν τη δυνατότητα πρόωρης λύσης της σύμβασης πίστωσης. Η συμφωνία αυτή περιλαμβανόταν στο άρθρο VI, σημεία 42 και 42.1. Ως μόνες προϋποθέσεις για την πρόωρη λύση, ο νόμος προβλέπει **τρίμηνη υπερημερία καταβολής** και συνακόλουθη όχληση, συνοδευόμενη από τη χορήγηση συμπληρωματικής προθεσμίας δεκαπέντε ημερών. Στη συνέχεια, στις 12 Απριλίου 2013, η τράπεζα VUB ανήγγειλε την άσκηση του δικαιώματος εμπράγματης ασφάλειας μέσω πώλησης διά εκούσιου πλειστηριασμού της οικογενειακής κατοικίας των νυν εκκαλούντων, η αξία της οποίας είναι τουλάχιστον **τριακονταπλάσια** του ποσού λόγω του οποίου η τράπεζα κίνησε τη διαδικασία της πρόωρης λύσης της σύμβασης πίστωσης και της συνακόλουθης πώλησης της κατοικίας.

- 6 Οι νυν εκκαλούντες άσκησαν ενώπιον του Okresný súd Prešov (πρωτοβάθμιο δικαστήριο Prešov, στο εξής: πρωτοβάθμιο δικαστήριο) αγωγή με αίτημα την αναστολή άσκησης του δικαιώματος εμπράγματης ασφάλειας μέσω εκούσιου πλειστηριασμού. Οι νυν εκκαλούντες προσάπτουν, μεταξύ άλλων, στην τράπεζα ότι, με τη σύναψη των συμβάσεων πίστωσης, προσέβαλε τα κατοχυρωμένα από το δίκαιο της Ένωσης δικαιώματά τους. Με την πρώτη του απόφαση, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο απέρριψε την αγωγή. Κατά το ως άνω δικαστήριο, τίποτε δεν εμπόδιζε κατ' αρχήν την πώληση της οικογενειακής οικίας των νυν εκκαλούντων στο πλαίσιο της εξωδικαστικής διαδικασίας.
- 7 Κατόπιν έφεσης που άσκησαν οι εκκαλούντες, το Krajský súd v Prešove (δευτεροβάθμιο δικαστήριο Prešov, στο εξής: δευτεροβάθμιο δικαστήριο) εξαφάνισε την πρωτόδικη απόφαση για τον λόγο ότι ο εκούσιος πλειστηριασμός της οικογενειακής κατοικίας συνιστά δυσανάλογο μέτρο. Κατά το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, η πώληση της οικογενειακής κατοικίας των εκκαλούντων συνιστά **δυσανάλογο** μέτρο, διότι υφίσταται άλλος τρόπος άσκησης του δικαιώματος εμπράγματης ασφάλειας, ήτοι στο πλαίσιο διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης κατά την οποία η απαίτηση της τράπεζας VUB μπορεί να ικανοποιηθεί, χωρίς ταυτόχρονα οι εκκαλούντες να απολέσουν την κυριότητα της οικογενειακής κατοικίας τους. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο εξέτασε το ενδεχόμενο παράβασης του δικαιού προστασίας του καταναλωτή.
- 8 Στη συνέχεια, με τη δεύτερή του απόφαση, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο απέρριψε εκ νέου την αγωγή. Συγκεκριμένα, το δικαστήριο αυτό παρέπεμψε στην απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην υπόθεση C-34/13, κατά την οποία ούτε η χρήση καταχρηστικών ρητρών αποκλείει την πώληση της κατοικίας των νυν εκκαλούντων στο πλαίσιο της εξωδικαστικής διαδικασίας άσκησης του δικαιώματος εμπράγματης ασφάλειας. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο απέδωσε βαρύνουσα σημασία στην απόφαση του Najvyšší súd Slovenskej republiky (Ανωτάτου Δικαστηρίου της Σλοβακικής Δημοκρατίας) σε άλλη υπόθεση, στην οποία το δικαστήριο αυτό δεν δέχτηκε εκ των προτέρων την προστασία του

καταναλωτή αναστέλλοντας την εξωδικαστική πώληση της κατοικίας των καταναλωτών μέσω εκούσιου πλειστηριασμού.

- 9 Οι εκκαλούντες άσκησαν έφεση, με την οποία ζητούν την αναστολή της άσκησης του δικαιώματος εμπράγματης ασφάλειας με εκούσιο πλειστηριασμό και προβάλλουν, μεταξύ άλλων, προσβολή των δικαιωμάτων τους ως καταναλωτών και προσβολή του δικαιώματός τους κυριότητας επί κατοικίας σε περίπτωση πώλησης της οικογενειακής τους κατοικίας.

Σύντομη αιτιολόγηση της προδικαστικής παραπομπής

- 10 Στο πλαίσιο της άσκησης του δικαιώματος εμπράγματης ασφάλειας, η Σλοβακική Δημοκρατία δεν επέβαλε ρητή υποχρέωση συνεκτίμησης των περιστάσεων που έκρινε κρίσιμες το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την απόφαση της 14ης Μαρτίου 2013, Mohamed Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, σκέψη 73): *«Ειδικότερα, όσον αφορά, καταρχάς, τη ρήτρα περί πρόωρης λύσεως των συμβάσεων μακράς διάρκειας για παραβάσεις του οφειλέτη κατά τη διάρκεια συγκεκριμένης περιόδου, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει, μεταξύ άλλων, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας με τα σημεία 77 και 78 των προτάσεών της, αν η δυνατότητα του επαγγελματία να κηρύξει ληξιπρόθεσμο το σύνολο του οφειλόμενου ποσού του δανείου εξαρτάται από την εκ μέρους του καταναλωτή παράβαση μιας ουσιώδους υποχρέωσης στο πλαίσιο της επίμαχης συμβατικής σχέσεως, αν η δυνατότητα αυτή προβλέπεται για τις περιπτώσεις στις οποίες η παράβαση είναι αρκούντως σοβαρή σε σχέση με τη διάρκεια και το ποσό του δανείου, αν η εν λόγω δυνατότητα παρεκκλίνει από τους ισχύοντες στον τομέα αυτό κανόνες και αν το εθνικό δίκαιο προβλέπει κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα τα οποία καθιστούν δυνατό για τον καταναλωτή που θίγεται από την εφαρμογή της εν λόγω ρήτρας να αντισταθμίσει τις συνέπειες του ληξιπρόθεσμου χαρακτήρα του δανείου».*
- 11 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι ο θεσμός της πώλησης με εκούσιο (ιδιωτικό) πλειστηριασμό έχει καθοριστική σημασία και στις υποθέσεις του τομέα της προστασίας των καταναλωτών. Το ζήτημα έγκειται στον αναλογικό ή μη χαρακτήρα των εκουσίων πλειστηριασμών, και δεν επιλύεται από τη νομολογία. Χωρίς τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, θα γινόταν ανεκτός ο εκούσιος πλειστηριασμός του ακινήτου του καταναλωτή, συμπεριλαμβανομένης της κατοικίας του, σε περίπτωση κάθε παράβασης των υποχρεώσεων του καταναλωτή, έστω και λιγότερο σοβαρής.
- 12 Είναι αναμφισβήτητο ότι η προστασία των καταναλωτών δεν είναι απόλυτη. Η κατοικία των καταναλωτών μπορεί να πωληθεί και στο πλαίσιο εξωδικαστικής διαδικασίας, τούτο δε παρά την ύπαρξη καταχρηστικών συμβατικών ρητρών (C-34/13).
- 13 Στη Σλοβακική Δημοκρατία υπάρχουν δύο τρόποι άσκησης του δικαιώματος εμπράγματης ασφάλειας. Ο πρώτος συνίσταται στην πώληση του βεβαρημένου με την εμπράγματη ασφάλεια πράγματος μέσω εκούσιου πλειστηριασμού. Ο

πλειστηριασμός αυτός διεξάγεται από ιδιώτη (επιχειρηματία). Ο πιστωτής καθορίζει μονομερώς το ποσό της απαίτησης. Ένας άλλος επιχειρηματίας, ο διοργανωτής του πλειστηριασμού, πωλεί συνήθως και την κατοικία των καταναλωτών χωρίς οποιαδήποτε ένδικη διαδικασία και χωρίς αντικειμενική εκτίμηση του ποσού της απαίτησης και της αναλογικότητας του πλειστηριασμού της κατοικίας των καταναλωτών. Παρά την έλλειψη συναίνεσης των καταναλωτών, ο νόμος χαρακτηρίζει τον ως άνω πλειστηριασμό ως «εκούσιο».

- 14 Ο δεύτερος επιτρεπόμενος τρόπος άσκησης του δικαιώματος εμπράγματης ασφάλειας είναι η ένδικη διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης δυνάμει του νόμου 233/1995 – του κώδικα αναγκαστικής εκτέλεσης. Της διαδικασίας αυτής προηγείται δικαστικός έλεγχος των συμβατικών ρητρών, στο πλαίσιο του οποίου ο δικαστής μπορεί να επιτρέψει την καταβολή σε δόσεις και, ως εκ τούτου, πρέπει να λάβει αυτεπαγγέλτως υπόψη την προστασία του καταναλωτή στο πλαίσιο όλων των οδηγιών που μνημονεύθηκαν μέχρι τούδε. Ο πιστωτής μπορεί να διαβιβάσει τη μεταγενέστερη δικαστική απόφαση στον δικαστικό επιμελητή, ο οποίος επίσης μπορεί να επιτρέψει την καταβολή σε δόσεις, να κατασχέσει την κινητή περιουσία, τις τραπεζικές καταθέσεις και άλλες απαιτήσεις του καταναλωτή, μπορεί να διατάξει συμψηφισμό με τις αποδοχές του καταναλωτή και να διατάξει την πώληση του ακινήτου στο οποίο ο καταναλωτής έχει την κατοικία του.
- 15 Παρατηρείται ήδη, εκ πρώτης όψεως, μια σημαντική διαφορά μεταξύ των εν λόγω τρόπων άσκησης του δικαιώματος εμπράγματης ασφάλειας. Ενώ αμφότερες οι διαδικασίες ενδέχεται να καταλήξουν σε πώληση της κατοικίας του καταναλωτή, στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης μπορεί να επιτραπεί στον καταναλωτή να εξοφλήσει την οφειλή με δόσεις και να καταστεί δυνατή η καταβολή προστίμων υπερημερίας. Ειδικότερα, στην περίπτωση των μακροπρόθεσμων πιστώσεων, τούτο καθιστά δυνατή την ενεργοποίηση του ύψους των αρχικών μηνιαίων δόσεων, τούτο δε μέχρι τη λήξη της περιόδου πίστωσης. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να επιτευχθεί η ικανοποίηση του δανειστή στον ίδιο ακριβώς χρόνο τον οποίο συμφώνησε με τον καταναλωτή και η εκ μέρους του τελευταίου διατήρηση της κατοικίας του.
- 16 Η διαδικασία του εκούσιου πλειστηριασμού δεν εξασφαλίζει τέτοιες εγγυήσεις. Η διαδικασία του εκούσιου πλειστηριασμού δεν αναστέλλεται επίσης από ένδικες διαδικασίες που αφορούν καταχρηστικές ρήτρες. Αν διενεργηθεί πλειστηριασμός, ο καταναλωτής χάνει το δικαίωμα κυριότητας επί της κατοικίας του και υποχρεούται να την εγκαταλείψει αμέσως. Οι ex post (μετά τον πλειστηριασμό) ένδικες διαδικασίες για την κήρυξη της ακυρότητας του πλειστηριασμού είναι, μετά την απώλεια του δικαιώματος ιδιοκτησίας, ιδιαίτερα δραματικές για τους καταναλωτές.
- 17 Ταυτοχρόνως, η προστασία από δυσανάλογη ανάμειξη στα δικαιώματα των καταναλωτών, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων επί των κατοικιών τους, είναι ιδιαίτερος σημαντική ex ante, πριν από τη διεξαγωγή του πλειστηριασμού, και καθόσον το ουσιαστικό δίκαιο δεν προβλέπει άλλη δυνατότητα ex ante

προστασίας, παραμένει μόνον η αγωγή με αντικείμενο την αναστολή της άσκησης του δικαιώματος εμπράγματης ασφάλειας με διαδικασία εκούσιου πλειστηριασμού. Η δικαστική απόφαση που επιβάλλει υποχρέωση ενέργειας, αφενός, δεν έχει ισχύ δεδικασμένου, αλλά, αφετέρου, παρέχει στον πιστωτή τη δυνατότητα να ασκήσει το δικαίωμά του εμπράγματης ασφάλειας μέσω πλειστηριασμού στο πλαίσιο διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης.

- 18 Οι πιστωτές επικαλούνται την ταχύτητα της πώλησης του βεβαρημένου με εμπράγματη ασφάλεια πράγματος στο πλαίσιο διαδικασίας εκούσιου πλειστηριασμού, όμως το αντικείμενο και ο σκοπός της σύμβασης πίστωσης δεν είναι η εμπορία ακινήτων, αλλά η χορήγηση πίστωσης στους καταναλωτές χωρίς καταχρηστικούς συμβατικούς όρους και χωρίς αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, προκειμένου να διασφαλιστεί καλύτερη ποιότητα ζωής των καταναλωτών.
- 19 Η σλοβακική ρύθμιση παρέχει τη δυνατότητα να διαπιστωθεί η πρόωρη λύση της σύμβασης πίστωσης **χωρίς εξέταση του ζητήματος αν ο καταναλωτής παρέβη ουσιώδη υποχρέωση**, αν η παράβαση αυτή είναι **αρκούντως σοβαρή σε σχέση με τον χρόνο εξόφλησης της πίστωσης και το ύψος της**, αν το εθνικό δίκαιο προβλέπει κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα που παρέχουν στον καταναλωτή τη δυνατότητα να ανατρέψει τις συνέπειες μιας τέτοιας λύσης της σύμβασης πίστωσης.
- 20 Το αιτούν δικαστήριο εικάζει ότι, αν ο νόμος απαιτούσε, για τους σκοπούς της πρόωρης λύσης της σύμβασης πίστωσης, τη συνδρομή περιστάσεων όπως αυτές που μνημόνευσε το Δικαστήριο στη σκέψη 73 της απόφασης Aziz (C-415/11), ο πιστωτής θα μπορούσε να επιβάλει κυρώσεις, θα μπορούσε επίσης να κινήσει ένδικη διαδικασία και να ζητήσει την αναγκαστική καταβολή μειωμένων μηνιαίων δόσεων, αλλά ασφαλώς δεν θα μπορούσε να κινήσει διαδικασία πώλησης της κατοικίας των εκκαλούντων λόγω μη καταβολής μικρών ποσών.
- 21 Μια αναλογικότερη ρύθμιση θα παρείχε επίσης τη δυνατότητα άσκησης δικαιωμάτων και αυτεπάγγελτου ελέγχου καταχρηστικών συμβατικών ρητρών και αθέμιτων εμπορικών πρακτικών. Ωστόσο, σύμφωνα με την περιγραφή νομολογιακή πρακτική, η πώληση οικογενειακής κατοικίας μέσω εκούσιου πλειστηριασμού δεν μπορεί να ανασταλεί με την επιβολή υποχρέωσης αποχής από τη διενέργεια του εν λόγω πλειστηριασμού.
- 22 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η επίμαχη πίστωση και οι προγενέστερες καταναλωτικές πιστώσεις χρησιμοποιήθηκαν για την εξόφληση των προηγούμενων πιστώσεων. Είναι προφανές ότι στους εκκαλούντες χορηγήθηκαν επανειλημμένως καταναλωτικές πιστώσεις, μολονότι δεν είχαν επαρκή εισοδήματα.
- 23 Το αιτούν δικαστήριο δεν θεωρεί ότι υπάρχει λόγος να αποκλειστούν περιστάσεις όπως η προαναφερθείσα αποπληρωμή καταναλωτικών πιστώσεων από τις πρακτικές στις οποίες εφαρμόζεται η οδηγία 2005/29. Εκτιμά επίσης ότι οι εν λόγω αθέμιτες εμπορικές πρακτικές δεν πρέπει να εκφεύγουν του δικαστικού

ελέγχου βάσει της οδηγίας 2005/29. Αν δεν συνέβαινε αυτό, θα υπήρχε λογική αντίφαση, καθόσον η περίοδος εκτίμησης των καταχρηστικών πρακτικών σε εμπορική συναλλαγή καταναλωτικής πίστης θα έληγε πριν από την πραγματική εξόφληση των καταναλωτικών πιστώσεων. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο 3 της οδηγίας 2005/29/EK προβλέπει την παροχή προστασίας όχι μόνον πριν και κατά τη διάρκεια, **αλλά και ύστερα από τη σύναψη εμπορικής συναλλαγής**. Αν η εξόφληση της καταναλωτικής πίστωσης δεν πραγματοποιείται «κατά τη σύναψη εμπορικής συναλλαγής», τότε πραγματοποιείται «ύστερα από τη σύναψη εμπορικής συναλλαγής». Το εν λόγω δικαστήριο προσθέτει ότι, μολονότι ενδεχόμενες αθέμιτες εμπορικές πρακτικές δεν επιφέρουν άμεσα την ακυρότητα της δικαιοπραξίας, ασκούν εντούτοις επιρροή στην εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα των συμβατικών ρητρών ως μία από τις περιστάσεις για τους σκοπούς του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13.

- 24 Κατά το αιτούν δικαστήριο, οι καταναλωτικές πιστώσεις δεν πρέπει να ερμηνεύονται υπό την έννοια ότι στους καταναλωτές δεν καταβάλλονται κυκλικές πιστώσεις, διότι παρακρατούνται από τον πιστωτή για την κάλυψη των δικών του απαιτήσεων από προηγούμενες πιστώσεις. Μια τέτοια χορήγηση πιστώσεων στερείται παντελώς νοήματος υπό το πρίσμα του σκοπού της οδηγίας 2008/48/EK.
- 25 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η επίμαχη σύμβαση πίστωσης δεν διευκρινίζει το αντικείμενο της πίστωσης και ότι περιέχει τα προαπαιτούμενα της σύμβασης καταναλωτικής πίστης. Το μόνο στοιχείο που αποσκοπεί στον αποκλεισμό της επίμαχης πίστωσης από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής είναι η εξασφάλιση με εμπράγματα ασφάλεια επί ακινήτου.
- 26 Πάντως, η επίμαχη πίστωση δεν συνιστά υποθήκη ούτε αποτελεί πίστωση προοριζόμενη για επένδυση σε ακίνητο ή σε κατοικία. Η σύσταση εμπράγματης ασφάλειας επί ακινήτου προορίζεται να εξασφαλίσει την εξόφληση προηγούμενων καταναλωτικών πιστώσεων.
- 27 Το αιτούν δικαστήριο δεν διακρίνει πρακτικές διαφορές, από οικονομική άποψη, μεταξύ της επίμαχης πίστωσης και των καταναλωτικών πιστώσεων που προηγήθηκαν της επίμαχης πίστωσης. Εφόσον η επίμαχη πίστωση προορίζεται να χρησιμεύσει για την εξόφληση προγενέστερων καταναλωτικών πιστώσεων, είναι επόμενο να υφίσταται πολύ στενή σχέση μεταξύ του σκοπού σύναψης της επίμαχης πίστωσης και του σκοπού σύναψης των προγενέστερων καταναλωτικών πιστώσεων, για την αποπληρωμή των οποίων συμφωνήθηκε η επίμαχη πίστωση.
- 28 Όσον αφορά το τελευταίο ζήτημα αν η απόφαση της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová (C-377/14), πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εφαρμόζεται και επί σύμβασης καταναλωτικής πίστης, εφόσον, στο πλαίσιο τέτοιας σύμβασης, μέρος της χορηγηθείσας πίστωσης προοριζόταν για την κάλυψη των εξόδων του πιστωτή, το ζήτημα αυτό συνιστά μια εκ των αποφασιστικών περιστάσεων για τον καθορισμό του ποσού της οφειλής εξαιτίας του οποίου κινήθηκε η διαδικασία πώλησης της κατοικίας των εκκαλούντων. Η

τράπεζα VUB θεωρεί τα επίμαχα ποσά ως πράγματι καταβληθέντα στους εκκαλούντες και τα περιέλαβε στο ποσό της επίμαχης πίστωσης που πράγματι χορηγήθηκε στους εκκαλούντες.

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ